

Rozejít se ve shodě jako zodpovědní rodiče

Shrnutí:

Soudce pro rodinné spory si musí v souladu se všemi účastníky soudního řízení, zvláště pak s právními zástupci a rodinnými mediátory, neustále klást otázku, jak se vyhnout následkům konfliktního rozvodu, konfliktní odluky, které jsou často příliš katastrofální hlavně pro děti. Soudce musí vynaložit vše pro to, aby rozchod dvojice nebyl nenapravitelně synonymem pro zhroucení styku a rodiny. Je to dialog a hledání dialogu, co musí podporovat ve všech konfliktních situacích.

Úvod:

Sporná věc v rodinném právu si z několika důvodů zaslouhuje, aby se jí soudce věnoval přednostně. Úloha soudce pro rodinné spory totiž vyžaduje velké lidské zapojení, ke kterému se citliví soudci jeví jako způsobilější.

Úloha soudce pro rodinné spory je zásadní pro bezpečnost dětí, rodičů, rodiny a společnosti.

Kancelář soudce pro rodinné spory je místem rozluky nesezdaných párů a rozvodů. Soudce pro rodinné spory je každodenně konfrontován s problémy rodiny v rámci odluky.

Je to hlavně místo konce lásky, což připomíná výrok básníka Aragona:
« Není šťastné lásky ».

Soudce pro rodinné spory vidí rodinu pouze přes pokřivené zrcadlo: rozluka, rozvod.

Takovýto soudce může díky krachu dvojice mít pouze pesimistickou, velmi negativní představu o páru.

Soudce pro rodinné spory, který se setkává se všemi vrstvami společnosti, tak vidí velmi rozmanité způsoby rozchodu:

Od úsměvného, ba i žertovného rozchodu, po rozchod, při kterém se vede otevřená válka, přes rozchod schválený a přijímaný, rozumný rozchod, rozchod trpěný, rozchod nepochopený, tichý rozchod, slzavý rozchod, rozchod finanční, rozchod s vyřizováním účtů, láskyplný rozchod

Ale když soudce pro rodinné spory poslouchá strany odloučeně, přiznané či nepřiznané utrpení dospělých je neustále přítomno a často je tento pocit z přelíčení popsán větou vypůjčenou od Luisy-Marie Francouzské:

« Utrpení pomíjí, skutečnost, že jsme trpěli, nepomine ».

Pro kancelář soudce pro rodinné spory paradoxně nesmí být konstatování zhroucení páru konstatováním zhroucení rodiny. Musí být místem obnovy rodiny, místem obnovy jiné rodiny než rodiny zvané tradiční.

Kancelář soudce pro rodinné spory je nadto divadlem rodinné různorodosti, rozmanitosti ve fungování rodiny.

Tváří v tvář evoluci rodiny, vývoji rozvodů a rozluk nesezdaných osob, znovu vytvářených rodin a uvědomění si škod způsobených na dětech, které jsou velmi často oběťmi rodičovských konfliktů, přisuzuje zákonodárná moc soudci pro rodinné spory důležitou roli usmířovatele, přičemž mu dává k dispozici nové nástroje, jakými je rodinná mediace. Právní zástupce si rovněž musí uvědomit nutnost veškeré odluky zklidnit na maximum.

Po krátkém výčtu posledních legislativních dispozicí v rodinném právu, způsobu, jakým vytvořit nový rámec osob, se budeme zabývat jejich dopadem na jednání soudce pro rodinné spory a právního zástupce.

I – Právní rámec

Hlavní zákony, kterými se řídí rodinné právo ve všech řízeních, ve kterých figuruje dítě, mají v nejvyšším zájmu dítěte za cíl zklidnění rozchodů.

A – Zákon ze 4. března 2002 o rodičovské autoritě, který je vizionářským zákonem a značně předjímá způsoby smýšlení, zaručuje rovnost každého z rodičů - jedná se o spolu-rodičovství. Rodiče mají vůči dítěti stejná práva a povinnosti. Zaručuje zachování pout mezi oběma rodiči a jejich dětmi po rozchodu. Tento zákon zaměřuje definici rodičovské autority na zájem dítěte. Dítě má právo na spolu-rodičovství; navíc ukládá, aby rodiče přibírali dítě k rozhodnutím, která se ho týkají, a to podle jeho věku a stupně duševní vyspělosti (článek 371-1, odstavec 3 Občanského zákoníku).

Uzákoňuje střídavou péči. Soudce pro rodinné spory musí užívat tento způsob péče po zralé úvaze. Zákon o střídavé péči nesmí působit dětem bolest. Jedná se o uplatnění, které mohou učinit rodiče a společnost a které jim může způsobit utrpení.

Střídavá péče nepředstavuje péči půl na půl, je to rozdělení času dítěte, které musí být rovnostářské, ale ne nutně paritní. Její zásluhou se rodiče stanou navzájem rovni. Každá situace je zvláštní, jedinečná. Je vhodné upravit ji pro každé dítě « na míru » a ne « konfekčně ». Střídavá péče vyžaduje minimální dialog mezi rodiči. Jak totiž zavést střídavou péči, pokud neexistuje minimální rodičovská komunikace?

B – Zákon z 26. května 2004 o rozvodech směřuje ke zmírnění řízení a upřednostňuje smírné a více zodpovědné vypořádání dopadu rozchodu. Zákonodárná moc si uvědomila důsledky, které se ukazují jako obzvláště negativní pro rodinné svazky a pro děti.

Zmírnění – usmíření jsou stěžejní slova tohoto zákona.

Tyto dva zákony vyžadují po lidech v praxi, po soudci pro rodinné spory, dětském soudci, advokátovi, notáři, pracovat v jiném duchu než v minulosti, konsenzuálně a stále méně konfliktně, tak, aby uchránili dítě před ničivými konflikty. Dítě, ochrana dítěte, nejvyšší zájem dítěte jsou evidentně červenou nití těchto dvou zákonů.

C – Zákon z 5. března 2007 o ochraně dítěte, aplikovatelný od 7. března 2007, je určen ke zlepšení prevence a oznámení násilí a týrání na nezletilých. Stěžejním slovem tohoto zákona je prevence. Jako vůdčí princip ve věci ochrany dětí jasně předkládá kritéria zájmu dítěte.

Tento zákon upravuje článek 388.1 Občanského zákoníku o výsledku dětí. Tento článek hlavně stanoví, že od nynějška každý nezletilý schopný rozlišování musí být informován o svém právu být vyslýchán a na tento výsledek má právo soudce, pokud to bude nezletilý požadovat. Každé dítě schopné rozlišování je uznáno za právní subjekt a může žádat po soudci, aby bylo vyslyšeno u všech řízení, která se ho týkají.

Přesto je nutné jednat s dítětem obezřetně.

Problematika soudce pro rodinné spory v podmínkách rodinného konfliktu spočívá v obtížném smířování mezi právem na ochranu dítěte na jedné straně, které staví dítě do postavení právního objektu, a právem dítěte na vyjádření svého názoru na straně druhé, které je staví do postavení právního subjektu.

A dvojakost výsledku dítěte spočívá v nutnosti umožnit mu vyjádřit se, ale zároveň ho ochránit před řízením, a tedy i před tlakem, a nenechat na něm zodpovědnost volby.

Slovo dítěte velmi často pomáhá rodičům, advokátům a soudcům učinit rozhodnutí. Ale je to opravdu to nejdůležitější?

Není skutečnou otázkou, zda je slovo dítěte, zachycení slova dítěte, nápomocné dítěti?

Zda zachycení jeho slova prokáže službu dítěti, ochrání ho, uleví mu, poslouží dítěti?

Je jisté, že uzavírat se do systematického odvolávání se na slovo dítěte, dokonce i když dítě ví, že nemůže rozhodovat a že říká pouze svůj názor, může velmi často působit jako past, která se nad ním může uzavřít. Navíc realita prokazuje, že názor dítěte velmi často činí rozhodnutí.

Slovo dítěte přináší často více nevýhod než výhod, přitom v některých rodinách dává v sázku oslabení rodičovské autority a z tohoto důvodu může být faktorem společenské poruchy.

A tato moc udělená dítěti, místo, aby ho utvářela, pomáhala mu, chránila ho, jej oslabuje a vysiluje.

Princip obezřetnosti musí být pravidlem. Hlavním nebezpečím je totiž udělat z dítěte « rozhodující osobu ».

V kontextu slepé uličky rozhodnutí mezi svými rodiči se dítě v mnoha řízeních stalo « rozhodující osobou », tou, která rozhoduje spory a která činí rozhodnutí.

Jenže jak říká Jocelyne DAHAN, rodinná mediátorka:

« Nikdy se nesmí dítěti přenechat způsobilost vybírat si, má-li jeho slovo platnost zákona, je stále ještě na svém místě dítěte? »

II – Nezbytnost zlidštit rozluky – Soudnictví dialogu a ne soudnictví střetu.

Soudce pro rodinné spory si musí se všemi účastníky soudního řízení neustále pokládat otázku, co je vhodné udělat, aby se vystříhali dopadům konfliktního rozvodu, problematické rozluky, které jsou velmi často katastrofální hlavně pro dítě. Soudce pro rodinné spory musí vynaložit vše, aby rozchod páru nebyl nenapravitelně synonymem pro zhroucení vztahu a rodiny.

Co musí být a mělo by být prvořadé a nápomocné ve všech rozvodových a odlukových situacích, je dialog a hledání dialogu.

Dialog je základem pro zdárnou rozluku. Je záhodno vycházet z principu, že od chvíle, kdy spolu strany vedou dialog a respektují se, je učiněn velký krok pro nalezení uspokojivých řešení pro všechny nebo přinejmenším k tomu, aby byla rozhodnutí učiněná soudcem pro rodinné spory lépe respektována, lépe přijímaná a lépe prožívaná, a to v zájmu dětí a rodičů.

Osoba podléhající pravomoci soudu dnes totiž od soudců očekává už nejen to, že jim sdělí, na co mají právo, ale aby byl i strůjcem rodinného míru tak, že navede strany na cestu dialogu, a vyjedná řešení, která budou mít všechny vyhlídky na to, aby byla efektivně uplatněna.

Účastníci soudního řízení si musí navíc být plně vědomi toho, že kořeny rodinného konfliktu nejsou pouze právní.

Rodinný konflikt je proměnlivý. Napájí své kořeny z různých pramenů. A bylo by neuznáním jeho skutečnosti myslet si, že pravidlo zákona použité advokáty, soudci a notáři ho může samotné napravit či obsáhnout všechna jeho hlediska.

Aplikace pravidla zákona nestačí vyřešit rodinné konflikty, ve kterých jsou ve hře hlavně afekt, emoce, vášně, utrpení, láska a neláska.

Všichni účastníci soudního řízení musí dát rozcházejícím se stranám na srozuměnou, že tak, jak uměly vytvořit pár, stejným způsobem musí ony samy zpracovat svou rozluku, vynalézt obnovu a vytvořit oddělenou rodinu.

Rozluka musí být novým začátkem, novým životem, a ne konfliktem, ve kterém může být jen poražených a hlavně trpících dětí.

Soudce pro rodinné spory musí v rámci konfliktní rozluky stále soustředit debatu na hlavní otázku: dítě, nejvyšší zájem dítěte a udržení jeho vztahů s oběma rodiči.

Takovéto dítě potřebuje pro svou rovnováhu dialog mezi rodiči a ne rozhodnutí připravená a uložená soudcem.

Soudce pro rodinné spory musí jednomyslně hlavně s advokáty udělat vše pro to, aby rodinné soudnictví nebylo už jen soudnictvím střetu, ale soudnictvím dialogu, humanistickým soudnictvím, myslící na blaho páru, který se rozchází, a na dítě, které je pravým bohatstvím každé země.

Za tímto účelem zákonodárná moc dala k dispozici účastníkům soudního řízení, rodinnému soudnictví a rodinám nový nástroj: rodinnou mediaci.

A – Rodinná mediaci:

Tento nástroj byl zahrnut do Občanského zákoníku zároveň do zákona o rodičovské autoritě (článek 373-2-10 Občanského zákoníku) a zákona o rozvodu (článek 255 1. a 2. Občanského zákoníku).

Účelem rodinné mediace je vrátit rodinnou řeč do roviny dospělých, zodpovědných za blaho a zájem všech svých členů, hlavně pak dětí.

Hlavní cíl rodinné mediace spočívá v tom, aby strany mezi sebou znovu nastolily dialog, komunikovaly, rozlišovaly manželské a rodičovské, respektovaly se jako rodiče, společně přemýšlely nad nejlepšími řešeními ve svém zájmu a zájmu dítěte, a pokud možno ta, na kterých se dohodnou, zaznamenaly do písemných dohod, které mohou poté, co se spojí se svými advokáty a případně notáři, předložit soudci pro rodinné spory ke schválení.

Použití rodinné mediace umožňuje soudci pro rodinné spory lépe rozhodovat, a to od chvíle, kdy strany mezi sebou vedou dialog.

Zkušenost z jejího užití u jistého počtu soudních instancí dokazuje její efektivnost u párů, které se rozcházejí, pokud je o ní pomýšleno současně se všemi účastníky soudního řízení. Zákonodárce vybídne k rodinné mediaci a tím nabídne rodičům jinou logiku urovnání konfliktů, logiku dialogu, uznání toho druhého, zodpovědnosti při rozhodování o rodině a hlavně o dětech.

Přivést a pobídnout rozcházející se páry k tomu, aby se informovaly o rodinné mediaci, může být užitečné, ba dokonce se může jevit jako velmi efektivní.

Rodinná mediace umožňuje čelit hlavně tomu, aby dítě bylo vydáno napospas výsledku.

Nebylo by tedy dobré ve 21. století konečně smýšlet jinak, apelovat na zdravý úsudek a jednoduše pomoci rodičům, otci a matce společně, přemýšlet v klidu a rozumně nad tím, co by mohli udělat, aby vyvarovali všeho toho « humbuku » dítě a rodinu, kterou vytvořili?

Co můžeme udělat, aby justice chránila dítě a přitom vyslyšela a respektovala slovo dítěte a pomohla mu při řízeních konfliktního rodičovského rozchodu?

Je podstatné před rozvodovým řízením či v jeho průběhu učinit rodiče odpovědnými, ukázat jim, že to, co je důležité pro děti, jejichž rodiče se rozcházejí, je především to, aby rozluka proběhla ve shodě, v klidu a vzájemné úctě a aby děti byly posléze srozuměny s důvody jejich rozchodu, dopady na jejich život dítěte a že lživá slova ničí strukturu života dítěte. K dětem musíme být pravdiví a říct jim, že rodiče, kteří se rozcházejí, neodcházejí od nich a stále je mají rádi.

K tomuto účelu je rodinná mediace cenným nástrojem. Umožňuje rodičovské vztahy zbavit konfliktů.

Zklidnění musí být nalezeno v zájmu dítěte, ale rovněž i v zájmu dospělých, kteří se rozcházejí.

B – Úvaha účastníků soudního řízení o tom, co má představovat rozluku ve 21. století

Je například nezbytné, aby soudce pro rodinné spory jednomyslně hlavně s advokáty, přemýšlel v rámci rozvodové reformy ze dne 26. května 2004 obzvlášť nad tím, co je « zájmem dítěte » a v zájmu rozcházejících se dospělých, ale také nad tím, kde se stala « chyba ». « Chyba », která je zpravidla velmi destruktivní v rodině, která se odlučuje.

1 – Pojem « chyby ».

Ve smyslu zákonodárné moci musí být pojem « chyby » velmi úzce vymezený, aby mohly být dosaženy cíle zmírnění a usmíření. « Chyba » musí být lokalizována a vymezena u velmi závažných skutků, jakými je domácí násilí a závažné ponižování, kterému byl vystaven jeden z manželů v průběhu společného života.

S přihlédnutím k důležitosti, kterou nabyl pojem « chyby » v konfliktním či klidném vypořádání rozvodu, hraje soudce pro rodinné spory díky své judikatuře prvořadou úlohu, aby snížil množství rozvodů pro chybu, a totéž platí pro advokáty, kteří jako první vstupují do kontaktu s osobou, která se chce rozvést.

Jak říká zpěvák Michel DELPECH v písni « Rozvedení »:

« I když je to mezi námi v háji,
Život přesto pokračuje ».

V rámci rozluk existují dvě hlavní chyby, kterých se nesmíme dopustit:

- ignorovat chybu, neboť by to byla urážka utrpení toho či té, kteří byli její obětí – a některé osoby potřebují, aby byla chyba toho druhého uznána,
- využívat chybu, protože to znamená setrvávat v konfliktu, vyřizování účtů, utrpení a destrukci rodiny.

Abychom ochránili rodinu, děti, ale i dospělé, je nezbytné zabývat se « chybou », ovšem ne v duchu boje v srdci rodiny, ale s otevřeným přístupem vedoucím k rekonstrukci rodiny; a to i přesto, že je to obtížné. A cílem většiny evropských legislativ je napomoci stranám, aby našly cestu k rodinné mediaci, která se musí stát místem připomenutí « chyby » a « chyb ».

Rodinná mediace musí umožnit manželům, kteří se rozcházejí v konfliktu, provést před rekonstrukcí dekonstrukci, vyčistit konflikty z minulosti, aby mohli co nejvyrovnaněji pojmout plánování budoucnosti.

Je záhodno « zavřít » za chybou dveře a « otevřít » dveře rodinné mediaci tak, aby křivdy a škody byly probrány v rámci odstupu rodinné mediace, a ne pomocí více či méně pravdivých, více či méně lživých důkazů. Tato práce umožňuje provést odluku ve shodě.

Je nutno konstatovat, že v mnoha konfliktních situacích hledání chyby neulehčuje znovunastolení dialogu a přípravě budoucnosti. Zkoumání chyby velmi často parazituje na celém řízení a nese s sebou vedlejší nenapravitelné škody.

Místo k důvěrnému rozhovoru, kterým je rodinná mediace, přináší snížení počtu rozvodů pro chybu a umožňuje vystříhat se toho, aby se ve sporných věcech po rozvodu znovu objevily pocity trpkosti. Strany v rodinné mediaci jsou totiž nuceny klást si otázky a poté, co vyřizly manželský vřed, « vyklopily vše, co měly na srdci » a vyjádřily svou zášť, je většina z nich schopna ve shodě rodičovské a rodinné zabývat se zájmem svých dětí a jako zodpovědní rodiče o něm přemýšlet.

Rodinná mediace samozřejmě není lékem na všechny situace. Ale při mnoha rozlukách umožňuje přivést k dialogu a navodit jej. Poslouží, pokud strany nepodepsaly dohody a dokážou diskutovat a znovu navázat minimální dialog.

Jak říká kolega soudce pro rodinné spory:

« Rodinná mediace je jediným nástrojem, který máme pro práci se stranami, proč se jí tedy zříkat? »

Pro obrovskou většinu párů není doba na věčnou lásku.

V naší době jsou rozluky nevyhnutelné.

A přináleží účastníkům soudního řízení, aby je vyřídily za co nejlepších podmínek. Je nutné být si vědom toho, že rodinný spor je spor specifický, který se dotýká citů a pocitů. Na rozdíl od dětského soudce nemá soudce pro rodinné spory speciální nástroj, který by mu umožnil ovlivnit citovou nebo afektivní dynamiku, která stojí v pozadí rozepře.

Rodinná mediace je tímto vektorem, tímto prostředkem, který umožňuje působit na zablokování. Na specifický spor specifický nástroj. Je tedy zřejmé, že aplikovat opatření uložená soudcem pro rodinné spory na zablokovanou situaci je nepochybně odsouzeno k nezdaru. Je tedy úkolem nejen soudce pro rodinné spory, ale rovněž i advokáta odblokovat jakoukoli situaci, aby se rodinná dynamika rozložila jiným způsobem.

Chtít ukládat řešení při zablokované situaci často jen situaci zhorší a u toho či té, komu budou uložena, vyvolá pocit frustrace. Soudce pro rodinné spory si musí uvědomit, že konsenzuální justice je účinnější než úředně stanovená justice.

A hlavně že poté, co strany projdou kanceláří soudce, jde život dál. Je nutné dosáhnout, aby se rodinný spor neomezil na advokátskou kancelář či kancelář soudce a aby se urovnání rodinného sporu neprovedlo v několika minutách v soudcově kanceláři a na několika sepsaných řádcích, ať už jsou důvody jakkoli přesvědčivé a relevantní a ať už jsou lidské a profesionální kvality advokáta a soudce jakékoli. A navíc se nesmí nikdy zapomínat na to, že jednání účastníků soudního řízení musí neustále řídit « zájem dítěte ».

2 – Pojem zájmu dítěte

Rodiče musí pochopit, a když se rozcházejí, musí jim to účastníci soudního řízení připomínat, že rodičovská autorita spočívá nejen v ochraně bezpečnosti, zdraví a morálky dítěte, ale rovněž i v zajištění jeho výchovy a umožnění jeho patřičného rozvoje. Musí si zároveň dobře uvědomit, že rodičovská autorita představuje soubor práv a povinností založených na zájmu dítěte. Pokud totiž existují různé rodinné formy, existuje pouze jediné právo rodičovské autority založené na myšlence, že dítě potřebuje svou matku a svého otce a ti, ať už to chtějí či nikoli, jsou jeho rodiči na celý život.

Je pravdou, že pojem zájmu dítěte je pojem abstraktní, značně aleatorní. Často zůstává planým, mlhavým, vágním slovním obratem, prázdným pojmem, stanoviskem z principu. Je to velmi krásný pojem, ale často vyvstává otázka, čím tento princip podložit? Co udělat, aby nebyl jen utopií, jak udělat ze zájmu dítěte skutečnost? Může mít pojem zájmu dítěte smysl v případě rodičovského konfliktu? Jaký je nejvyšší zájem dítěte pro advokáta a soudce, kteří neznají osobní situaci dítěte, jeho osobní prožitek, jeho skutečné vztahy s otcem a matkou? Je nutné si přiznat, že se na zájem dítěte často odvolává a « promílá se na všechny způsoby » a umožňuje navodit si pocit čistého svědomí.

Do pojmu zájmu dítěte si každý účastník soudního jednání promítá svou vlastní kulturu, svou vlastní výchovu, svůj vlastní prožitek. Navíc není zájem dítěte stejný pro každou rodinu. Každý rodič ve sporu do něj promítá své vlastní nazírání, které je velmi často propojeno s utrpením dospělého, s odmítavým postojem, s nenávistí k druhému rodiči, s materiálními problémy spojenými s výživným, příspěvky na náklady a výchovu dítěte, příspěvky na společnou domácnost či majetkové vypořádání.

Velmi často každá strana, ať v dobré víře či z neupřímnosti, spojuje tento pojem zájmu dítěte s jinými, méně přípustnými pojmy.

Je nutno konstatovat, že každá situace je specifická a přináleží advokátovi a soudci pro rodinné spory dát zájmu dítěte vhodnou odpověď a přivést rodiče k zodpovědnosti.

Za tímto účelem je rodinná mediace cennou pomocí pro účastníky soudního jednání a pro rozcházející se rodiče.

III – Nezbytné partnerství mezi účastníky soudního jednání

A – Soudce pro rodinné spory

Pro soudce, stejně jako pro advokáta a notáře, je cesta rodinné mediace cestou obtížnou. Velký počet soudců pro rodinné spory jsou stále ještě velmi zdrženliví vůči užití rodinné mediace. Mnoho soudců pro rodinné spory je konfrontováno se stohy případů, které mají vyřídit « s klapkami na očích », a se vzděláváním, které po soudci požaduje umět řešit a soudit. Tváří v tvář zákonu, který upřednostňuje rodinnou mediaci, narážíme na soudcovskou nezávislost soudců pro rodinné spory a mnozí z nich jsou stále ještě velmi zdrženliví k jeho užití.

Ale když se soudce v úzkém vztahu s advokáty, soudními tajemníky a rodinnými mediátory rozhodne ji používat, uznat rodinnou mediaci jako hlavní nástroj, způsobí to převrat v jeho práci. Funkce a legitimita soudce spočívá v urovnání konfliktů, ale nic nebrání tomu, aby takovéto urovnání konfliktů muselo nezbytně zasáhnout do bolesti stran, ale také do bolesti soudců pro rodinné spory, advokátů a notářů.

Pro některé úloha soudce znamená vyřešit spor, který proti sobě staví dvě strany, jediné použitím zákona. Je však nutné konstatovat, že rodinný konflikt se neřeší pouhým použitím zákonného ustanovení, ať už je jakkoli vhodné a relevantní, a že konflikt přetrvává po výměru, rozhodnutí a rozsudku.

Rodinná mediace, tak jak zapojuje strany do vyřešení konfliktu, upravuje roli soudce, který musí být účastníkem v řízení navádějícím strany urovnat jejich spor.

Jak říká Pierre GOUZENNE, předseda soudu první instance v Avignonu (Vaucluse) :
« Jsem soudce tím, že odmítám soudit ».

U soudce pro rodinné spory se nejedná se o projev rezignace, ale je to spíše otázka dynamického přístupu vedoucího k řešení konfliktu s cílem odblokovat situaci, aby se rodinná dynamika rozložila tak, abychom získali optimální výsledek řešení pro všechny.

Jak tvrdí Fabienne ALLARD, soudce pro rodinné spory u soudu první instance v Tarasconu (13):

« Nařídít mediaci znamená říct rodičům, ať jsou schopní se rozhodovat ».

Soudce, který navrhne jako opatření rodinnou mediaci, sází na osoby, které jsou v konfliktu, že jsou způsobilí rozejít se ve shodě a, pokud mají děti, i jako zodpovědní rodiče.

Těm, kteří říkají, že úlohou soudce je vyřešit spor a ne « zahrát ho do autu » a odvolat se na mediaci, je vhodné sdělit, že v některých situacích je nutné konstatovat, že uplatňovat stanovená opatření na zablokovanou situaci je zjevně odsouzené k nezdaru, a že posláním soudce pro rodinné spory (ale i advokáta) je udělat, co je v jeho pravomoci a za použití prostředků, které mu zákonodárná moc dala k dispozici, aby se rodinná dynamika

přeskupila do shody. Chtít uložit řešení buď od advokáta, nebo od soudce na zablokovanou situaci totiž často jen zhorší postavení každého a vyvolá pocit frustrace toho či té, kterým byla uložena. A hlavně že poté, co strany projdou kanceláří svého advokáta a soudce, život půjde dál a je nutné si uvědomit, že se rodinný spor se neomezuje na zásah účastníků soudního jednání.

Je to sázka. A konflikt se neurovná v několika minutách v soudcově kanceláři a na několika sepsaných řádcích, ať už s důvody jakkoli přesvědčivými a jakkoli relevantními a advokát a soudce jakkoli kompetentní.

Je pravdou, že se jistý počet mediací nekončí podpisem dohody mezi stranami a že jistý počet účastníků v soudním jednání hovoří o « nezdaru » mediace. Jedná se o nerozpoznání toho, co znamená rodinná mediace. Nařídít mediaci nespočívá v delegování pravomoci soudce na rodinného mediátora. Rodinná mediace je nástrojem, pomocí v rozhodování. Zastává svou úlohu, když spolu strany dokážou diskutovat, znovu nastolit dialog. A pokud jsou strany schopné si naslouchat a vzájemně se respektovat, značně to usnadní práci účastníkům soudního jednání, a hlavně soudce; a v tomto případě jsou strany schopné ve shodě užívat vynesena rozhodnutí. Rodinná mediace, která neuspěla ve věci dohody, ale která umožnila znovu nastolit dialog mezi stranami, je z hlediska efektivnosti soudnictví a spokojenosti stran lepší než mediace, která vyústila ve vyjednávání, podpis dohod, ale se stranami, které znovu nenavázaly dialog, které nedokážou komunikovat, společně diskutovat a které setrvávají v nedostatku rodičovské úcty.

Rozsudek, který následuje po rodinné mediaci, jež nemohla vyústit v dohodu, ale přesto umožnila znovu navázat dialog, je rozsudek vždy lépe přijímaný, a tedy i více účinný. V téměř většině mediací to přinejmenším stranám umožní sednout si ke společnému stolu a opět spolu hovořit.

Dokonce i nařízení k informačnímu rozhovoru k rodinné mediaci je posunem, úspěchem, který samozřejmě není hmatatelný a zaúčtovatelný do práce vykonané rodinným mediátorem. Může vyústit, a to i pokud po něm nenásledoval proces rodinné mediace, v úvahu stran, jenž umožní dospět ke shodě nebo přinejmenším ke zklidnění rozluky a vzájemné úctě.

Soudce pro rodinné spory, který užije rodinnou mediaci, má nesporně jiný přístup ke své funkci.

Jak řekla kolegyně, místopředsedkyně Anne BERARD:

« Učinit správná a dobře zdůvodněná rozhodnutí neznámá v rodinných záležitostech nutně učinit po právu.

Ke zdárnému konci nelze jen upravit věci navenek, zaměnit spor s konfliktem. Konflikt však nevyhasne se sporem.

Justice udělá užitečnou věc, jen pokud se stane nepotřebnou. A stane se jí tehdy, když to není soudce, ale samotné strany, které dokážou společně vyřešit svůj konflikt.

To celé je hlavním přínosem rodinné mediace » .

B – Advokát

Rodinný mediátor není advokátovým konkurentem.

Jaké mohou být nevýhody a výhody použití rodinné mediace pro advokáta.

Můžeme vzít v úvahu dvě nevýhody.

První: advokát už není pánem času při řízení, což může způsobit problém při vedení spisu a rentabilitě. Někteří advokáti trvají na tom, že rodinná mediace může pouze prodloužit dobu řízení, jakož i zvýšit náklady. Praxe ovšem ukazuje, že rodinná mediace, která zpravidla trvá od tří do šesti měsíců, nezdržuje řízení. Spíše naopak. A dokonce pokud strany nepodepsaly na konci řízení písemnou dohodu, od chvíle, kdy mediace umožnila znovu nastolit komunikaci mezi stranami, se tak vyřešení konfliktu ukazuje jako jednodušší cestou k vyjednávání.

Druhá: použití mediace může způsobit ztrátu důvěry klienta, dokonce i samotného klienta, který má chuť « bojovat » s tím druhým. Nelze popírat, že někteří advokáti mohou mít vystupování zabijáků, extremistů, « zastánců boje do posledního muže » (« rozcupuji ho »), a vychvalovat mediaci tváří v tvář takovému typu advokáta je obtížné. Někteří advokáti, kteří se pokoušejí o smír, také riskují, že klienta ztratí. Taková je realita, k níž je nutno přihlížet.

Ale výhody pro advokáta jsou velmi reálné. Můžeme uvažovat o dvou hlavních:

První: rodinná mediace umožňuje advokátovi udržet si jistý odstup. Některé spisy jsou velmi tíživé, jak po stránce emoční, tak po stránce « časové » (některé spisy jsou požirači času). Je nutné konstatovat, že období mediace umožňuje advokátovi zbavit se konfliktu. Pro vedení spisu je to příjemné.

Druhá: rodinná mediace umožňuje advokátovi (ale také, a možná i především soudci) návrat k jisté humánnosti, protože humánnost je nejobávanější silou na zemi. Zájemem mediace je umožnit advokátovi odstoupit, ustoupit do pozadí. Zájem mediace spočívá v přijetí myšlenky nebýt v první linii. To klient zaujme své místo. Při užití rodinné mediace si advokát uvědomí, že nejdůležitějším cílem je dosáhnout toho, aby bylo klientovi umožněno znovu nastolit dialog, zůstat ve svém spisu aktérem a připustit, že je klient kompetentní řešit své problémy. Mediace umožňuje dát rozcházejícím se stranám plnou moc rozhodovat se samy za sebe, přičemž advokát má úlohu skutečného právního rádce.

Jak tvrdí Louis SAYN-URPAR, předseda advokátní komory v Tarasconu (13) :

« S rodinnou mediací se bude osoba podléhající soudu podílet na rozhodnutí a práce advokáta bude ulehčena. Advokát se bude věnovat tomu podstatnému, totiž poradit a uvést do právní formy ».

Je pravdou, že pokud je mezi dvěma rozcházejícími se osobami znovu nastolen dialog, může advokát pracovat jinak. Rodinná mediace je očividně « usnadňovačem » výkonu povolání advokáta.

Je nicméně pravdou, že pro to, aby měla rodinná mediace dobré výsledky, je nutné, aby se advokát v průběhu mediace necítil « odstavený na vedlejší kolej », aby rodinný mediátor připomínal stranám, že musí se svými advokáty zůstat v kontaktu, a hlavně aby se před podpisem dohod každá ze stran odebrala ke svému advokátovi, aby s ním projednala jejich obsah.

Je tedy prvořadé pracovat jako partneři a uznávat a respektovat úlohu každého z účastníků, a to bez sektářství, v zájmu osob podléhajících pravomoci soudu a jejich dětí.

Zkušenost ukazuje, že pokud je v soudnictví zavedena rodinná mediace, většina advokátů nevede spisy stejným způsobem, protože je řízení zklidněné a ulehčené, a to k velké spokojenosti jejich klientů.

Závěr:

Soudce pro rodinné spory může jen souhlasit, že se znovu potvrdí práva dítěte, ale musí se rovněž znovu potvrdit pojem rodičovské autority a povinnost uložená rodičům zajistit dítěti bezpečí (materiální, citové a psychologické) a ochranu, která dítěti pomůže, aby se i ono stalo zodpovědným a nezávislým dospělým, a samozřejmě naslouchat dítěti a poskytnout mu lásku, bez čehož dítě nemůže vyrůstat.

Rodina musí znovu obnovit jednání, dialog, diskuzi, a jak říká Jean-Jacques Rousseau:

« S dítětem je potřeba nakládat jako s dítětem, a ne jako s dospělým ».

Dokonce i ve 21. století musíme i nadále s dítětem nakládat jako s dítětem.

Dítě potřebuje mít u sebe dospělé, zodpovědné rodiče, kteří jsou po rozluce schopni vytvořit nové vzájemné role a přijmout své dítě jako společníka k rozhodnutím, která mají učinit.

Pojem rodičovské autority není synonymem pro převahu, dokonce i v případě, kdy výchova není bez nátlaku, protože dítě potřebuje mít vedle sebe zodpovědné dospělé.

A soudce pro rodinné spory se musí pokusit pověřit či znovu pověřit rodiče jejich zodpovědností a přitom respektovat dítě, které si nikdy nezasluhuje nést břímě rodičovského rodinného konfliktu.

Směřovat k těmto dvěma cílům se soustavným úmyslem zklidnit rozluky vyžaduje rovnováhu, které není vždy jednoduché dosáhnout.

Soudce pro rodinné spory je ekvilibrista, provazochodec, akrobat s tyčí (rovnováhou je mu právo) s trojí problematikou:

- jak zklidnit rozluky, jak usmířit rodiče, kteří se rozcházejí v konfliktu?

- jak nastolit formální rovnost mezi otcem a matkou, skutečnou rovnost, jak nastolit konkrétní vykovávání spolu-rodičovství a v případě rozluky umožnit rodičům plně zastávat svou úlohu při vzájemné úctě,

a

- jak uvést v soulad práva a povinnosti každého z rodičů s nejvyšším zájmem dítěte? Jak vyslyšet, osvobodit a respektovat slovo dítěte a nedělat z něj soudce při rozluce jeho rodičů, neudělat z něj oběť svého slova, neudělat z něj všemohoucího a nedat dítěti nepřímo rozhodovací pravomoc.

Pro rodinné soudcovství a soudce pro rodinné spory je to obtížná výzva.

Od nynějška se soudce pro rodinné spory se cítí pověřen choulostivou úlohou nalézt rovnovážný bod, těžiště mezi třemi zájmy, zájmem matky, otce a dítěte, což není v krizové situaci lehká věc.

I když není rodinná mediace « zázračným lékařem », jak ji hezky nazvalo jedno dítě, jehož rodiče se s pozitivním výsledkem zúčastnili mediace, je součástí hledání lepší spolupráce mezi rodiči, aby jim ve shodě, při dialogu a vzájemné úctě zorganizovala způsoby

výkonu rodičovské autority; a to s ohledem na práva a nejvyšší zájem dítěte a s cílem zklidnění rozluky.

Je to celá kultura, která se rozvíjí, kultura zklidnění a smíru při rozlukách, kultura rodičovského dialogu, naslouchání, dotazování, vzájemné úcty a výměny názorů, rodičovské autority uznané a respektované dítětem, práv dítěte uznávaných a respektovaných rodiči, schopnosti rovnováhy v srdci rodiny.

Soudce pro rodinné spory musí být především faktorem rodinného míru, faktorem společenského míru.

V tomto rámci soudce nepřestává « mluvit o právu », ale předtím nabídne rozcházejícím se osobám možnost nejdříve společně nalézt to, co je pro ně správné a spravedlivé.

Jak říká Pierre NOREAU, právník, badatel na univerzitě v Montrealu:

« Právo je fotografií reality, vývojkou toho, co se děje ve společnosti. Jsme vedeni k tomu, abychom přešli od standardního, preskripčního rodinného k právu vytvářenému lidmi ».

Je podstatné, aby soudce pro rodinné spory jednomyslně s advokátem a rodinným mediátorem umožnil občanům, ať už jsou jeho rodinné problémy jakékoli, být aktéry svého vlastního života, přičemž dítě bude vždy velkým vítězem.

V Tarasconu, dne 2. října 2009

Marc JUSTON
soudce pro rodinné spory
předseda soudu první instance
v Tarasconu (13)